

УДК 343.2/.7;347.1

Микола Миколайович Перепелиця,

*кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри
оперативно-розшукової діяльності та розкриття злочинів
факультету № 2 Харківського національного університету
внутрішніх справ*

Зарубіжний досвід розшуку безвісти зниклих осіб

Якщо вибірково проаналізувати досвід деяких країн, можемо побачити, що розшук осіб, безвісти зниклих, різниться. Так, у США в 2006 р. була створена національна пошукова електронна система NAMUS, яка містить файли про всіх зниклих, і ці файли перебувають у відкритому доступі. Користувач може сам шукати через систему зниклу людину за ознаками: зростом, кольором шкіри, статтю, віком, татуюванням [1, с. 168].

Створення схожої системи пошуку, передбачено в Україні Законом України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти» – це Єдиний реєстр осіб, зниклих безвісти за особливих обставин. Проблемаю на сьогодні залишається те, що такий Реєстр, як визначено у вищевказаному законі, не є загальнодоступним, інформація про осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, що міститься в Реєстрі, може надаватися родичам таких осіб, заінтересованим особам, заявнику, органам, уповноваженим на облік та/або розшук осіб, зниклих безвісти, у межах та обов'язі законодавством, на підставі запиту про надання інформації, поданого до Комісії з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин (ст. 15) [2]. Закон «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти» вступив в силу ще 2 серпня 2018 року. Згідно з ним, вже у листопаді мав бути створений відповідний Реєстр. Втім, вимоги закону не реалізовані й досі. На сьогодні облік осіб, що зникли безвісти, веде відділ пошукової роботи Управління цивільно-військового співробітництва Міністерства оборони. Крім того, свої реєстри є в Міжнародного Комітету Червоного Хреста [3].

Генеральна прокуратура Мексики та Міністерство внутрішніх справ цієї країни створили спеціальний орган, який буде займатися роботою з пошуку зниклих безвісти людей. Так, створення нового відомства,

спрямовано на те, щоб повернути до своєї діяльності експертів, які вже працюють над пошуком зниклих людей, щоб результати їхньої роботи не зникли. Крім того, влада Мексики має намір залучати до роботи родичів зниклих, тому що найчастіше вони у своїх розслідуваннях отримують набагато більше результатів, ніж урядові організації [1, с. 168].

В Іспанії зниклими безвісти займаються як державні, так і різні некомерційні організації та асоціації. Існує велика некомерційна державна асоціація «*Sosdesaparecidos*», яка допомагає в пошуку рідним і близьким зниклих. У своїй роботі асоціація співпрацює з усіма державними правоохоронними органами та службами безпеки, а також з організаціями з пошуку зниклих безвісти з Польщі, Великобританії, Італії, Швейцарії, Франції, Литви, Нідерландів [1, с. 169].

Цей та інший міжнародний досвід, на нашу думку, є корисним для використання його в Україні. Так, вважаємо, що для нашої держави було б доцільно перейняти досвід США та створити реєстр осіб,

зниклих безвісти, вільний доступ до якого, мав би будь-хто, кому інформація з реєстру необхідна для професійної діяльності або для пошуку своїх рідних, близьких. Таким чином, вважаємо, що можна буде пришвидшити процес розшуку осіб, зниклих безвісти. Також, на нашу думку, для ефективної роботи з пошуку осіб, зниклих безвісти, в Україні, за прикладом Мексики, має бути розроблено та впроваджено «Програму з пошуку зниклих безвісти» в якій передбачити залучення до пошукових робіт їхніх родичів. Національній поліції України доцільно було б налагодити співпрацю із Іспанською некомерційною державною асоціацією «*Sosdesaparecidos*».

Список бібліографічних посилань

1. Кличков А. О. Окремі аспекти врегулювання правового статусу безвісно зниклих осіб у діяльності правоохоронних органів. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 3. С. 166–171.
2. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 1998. URL: http://leksika.com.ua/13500424/legal/bezvisna_vidsutnist (дата звернення: 24.07.2019).
3. Скачко І. Зниклі безвісти – закон, що не діє // Права людини в Україні. Інформаційний портал Харківської правозахисної групи : сайт. 12.04.2019. URL: <http://khp.org/index.php?id=1555066354> (дата звернення: 24.10.2019).

Одержано 31.10.2019